

Posudek disertační práce

Autorka práce: Mgr. Markéta Seidlová

Název práce: Imigrační a integrační politika Francie – v nadnárodní, národní a lokální rovině

Místo a rok zpracování: Přírodovědecká fakulta UK, Praha 2012

Cílem disertační práce bylo analyzovat imigrační a integrační politiku Francie v široké historické perspektivě s důrazem na současnost, a to ve třech rovinách: v rovině nadnárodní, národní a lokální. Jedním z cílů práce bylo též zhodnocení francouzské migrační politiky a jejích změn a porovnání s migrační politikou České republiky. Autorka v práci též formulovala doporučení pro českou migrační politiku, která vyplývají z francouzské zkušenosti.

Po formulování cílů práce autorka nejprve vymezila základní pojmy. Zařadila sem pojmy stát, cizinec, migrant, naturalizace, politika, migrační politika, imigrační politika, a dále popsala a alespoň v náznaku zhodnotila vybrané teorie mezinárodní migrace, teorie imigračních politik a integračních konceptů. Dalším autorčiným krokem bylo stanovení hypotéz a popis metodiky výzkumu a zdůvodnění výběru lokalit pro terénní šetření, kde se jí hlavním kritériem stává vytvoření polarit města kontra venkov a lokality s velkým a malým počtem cizinců. Jako jednu z lokalit autorka logicky volila Paříž, druhou oblastí se stal region Basse-Normandie. Následuje empirická část, kde autorka sbírala podklady a efektivně kombinovala analýzu kvantitativních a kvalitativních dat. Závěr práce je věnován porovnání výsledků se stanovenými hypotézami a návrh doporučení pro integrační politiky českých měst.

Na práci je třeba ocenit, že dosažení cílů je sledováno kombinací velkého počtu metod a ukazatelů. Autorka uskutečnila širokou historickou analýzu, analýzu právních dokumentů, využila statistická data, použila komparativní strategie. Při jejích postupech lze nacházet spíše drobné chyby. Například při výkladu jednotlivých klíčových pojmů nebyl zařazen pojem integrace, přestože je ústředním pojmem práce. Termíny autorka správně definuje s ohledem na mezinárodní standardy, ale vzhledem k tomu, že se následně užívají s odkazem na francouzský kontext, bylo by dobré více zvýraznit francouzský úzus, zejména s ohledem na pojmy cizinec a imigrant, aby bylo jasné, na koho se analyzovaná francouzská legislativa, statistika a další ukazatele přesně vztahují.

Zejména v oblasti práce na úrovni národní, resp. celostátní je výklad směřován zejména na politiku státu a proto je tato moje poznámka spíše okrajová. Díkce této části práce silně akcentuje dva předpoklady: jednak že stát je hlavním a v podstatě jediným činitelem, který ovlivňuje mezinárodní migraci, a za druhé, že migrační politika státu je ke všem imigrantům stejná. Stát je v migrační politice jen jedním z více činitelů a jeho migrační opatření zpravidla zpětně a často pozdě reagují na podněty, které vznikly jinde. S vědomím této skutečnosti by pravděpodobně autorka na straně 111 nemohla tak jednoznačně napsat tezi: „*Historická zkušenost Francie ukazuje, že z nástrojů cílících na ovlivnění počtu migrantů v zemi doposud fungovaly pouze takové, které si dávaly za cíl zvýšit jejich počet ... opatření cílící na opačný efekt nefungují.*“ Například s ohledem na 70. – 80. léta vláda reaguje ve zcela nové situaci ekonomické krize, kde se funkčnost regulačních opatření těžko posuzuje, neboť nevíme, jak by migrace vypadala bez nich. Samozřejmě na migrační toky i v národní rovině působí, stejně jako zákonné normy, například chování zaměstnavatelů. V práci je na úrovni celostátní též relativně málo zohledněn fakt difference, ale i vzájemného ovlivňování migrace z Evropské unie a třetích zemí a diferenciacie migrační politiky vůči jednotlivým konkrétním státům. Je jistě zřetelné, že jiná je imigrační politika Francie vůči Německu, nebo Belgii a vůči Rumunsku a stejně tak třetí země nesplyvají v jeden celek. Při další práci bych tento fakt doporučoval více zohlednit, stejně jako okolnost, že migrační politiku státu ovlivňují též sami cizinci svými integračními strategiemi. Na druhé straně je nutné zdůraznit, že autorčina historická analýza ilustrativně ukázala, jak výrazně je migrační politika ve Francii závislá na osobnosti prezidenta a politické příslušnosti vládního kabinetu.

Řada připomínek, které jsem vznesl pro úroveň celonárodní, je autorkou zohledněna na úrovni lokální. Pluralita aktérů, pokud se uvažuje o menších územních celcích, jasně vyplývá z výkladu. Je zde identifikován významný vliv podnikatelských subjektů, které migrační pobídky v meziválečném období a po druhé světové válce samy stimulovaly, a hovoří se zde o občanských organizacích, které život imigrantů v mnohém usměrňují. Jsou zde identifikovány i jednotlivé cizinecké skupiny s odlišnými potřebami. V datech k jednotlivým regionům ale zanikají výsledky polostrukturovaných rozhovorů, které údaje právě k lokální bázi mohly dále rozšířit. Moje otázka tedy zní, jak byly rozhovory vyhodnocovány a s jakým výsledkem?

Návrhy a doporučení ve směru k české politice jsou úspěšněji formulovány pro lokální než státní úroveň, ale chápu je spíše jako aplikační přídavek k analytické práci. Závěry se pak vyjadřují k jednotlivým hypotézám.

Práce je faktograficky i metodologicky podnětná. Autorka v ní naformulovala relevantní výzkumnou otázku, stanovila cíle práce, výzkumné hypotézy a přiměřenými výzkumnými nástroji splnila cíle výzkumu na doktorské úrovni.

Práci doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.
oponent